

Factsheet

Friese Bevolkings- prognose 2020

Uitkomsten trendraming 2020-2050

Fryslân heeft te maken met demografische veranderingen. Ontgroening (relatief minder jongeren) en vergrijzing (relatief meer ouderen) zijn samen met een geleidelijke bevolkingsdaling en een afnemende huishoudensgroei, structurele trends waar Fryslân al langere tijd mee te maken heeft. Ze zorgen er bijvoorbeeld voor dat basisscholen moeten sluiten, dat de vraag naar extra woningen afneemt, het gebruik van zorgvoorzieningen stijgt en dat het voor bedrijven in bepaalde sectoren lastig is om (goed gekwalificeerd) personeel te vinden. Demografische veranderingen zijn van alle dag. Mensen worden immers ouder, ze krijgen kinderen of komen te overlijden. Daarnaast veranderen woonsituaties doordat mensen gaan samenwonen of juist scheiden, en/of doordat ze verhuizen naar een andere Friese gemeente of naar een ander deel van het land.

Om goed vinger aan de pols te houden en eventuele trendbreuken of accentverschuivingen te identificeren brengt de provincie Fryslân regelmatig een bevolkings- en huishoudensprognose uit. In deze prognoses zijn de actuele trends en inzichten over geboorte, sterfte, migratie en huishoudensvorming doorgerekend naar de toekomst. Op grond van de actuele leeftijdsopbouw en huishoudenssamenstelling van de gemeente(n) worden verwachtingen geschetst voor wat betreft het toekomstig aantal inwoners en huishoudens in Fryslân. Dit gebeurt op provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau. Daarbij dient wel bedacht te worden dat hoe kleiner het gebied en/of hoe verder weg in de tijd, hoe onzekerder de uitkomsten zijn. Uitkomsten op gemeenteniveau beschouwen we daarom ook als indicatief.

Fryslân is niet uniek. In andere perifeer gelegen provincies en regio's zien we vergelijkbare trends. Veelal is sprake van een binnenlands vertrekoverschot van (jonge) inwoners die naar andere delen van het land verhuizen voor studie of werk. Dit vertrekoverschot wordt slechts gedeeltelijk gecompenseerd door een buitenlands vestigingsoverschot van asiel- en arbeidsmigranten. Daarnaast kennen deze regio's een eigen 'zittende' bevolking die verder vergrijsd. Zo ook in Fryslân. Doordat de inwoners geleidelijk ouder worden, worden er per saldo minder kinderen geboren en komen er juist meer te overlijden. Dit heeft ook alles te maken met de zogenaamde babyboomgeneratie (geboren tussen 1945 en 1950) en hun nakomelingen (geboren rond 1970). Deze generaties hebben een relatief groot aandeel in de bevolkingsopbouw van Fryslân (maar ook Nederland als geheel). Hierdoor neemt het aandeel 65-plussers komende jaren dus verder toe. Onderstaande bevolkingspiramides laten zien hoe de bevolkingsopbouw geleidelijk verandert tussen 2020 en 2050. Na het overlijden van de babyboomgeneratie hebben we structureel te maken met een smallere bevolkingsomvang.

Corona-effecten

Bij de totstandkoming van de prognose is geen rekening gehouden met eventuele corona-effecten. Corona heeft in Nederland voor extra sterfte gezorgd, maar dit viel in Fryslân relatief mee. Ook zijn er scenario's denkbaar waarbij deze 'oversterfte' later weer gecompenseerd wordt door een tijdelijke 'ondersterfte' (een deel van corona-slachtoffers was immers al in slechte gezondheid en zou anders wellicht binnen één of twee jaar gestorven zijn).

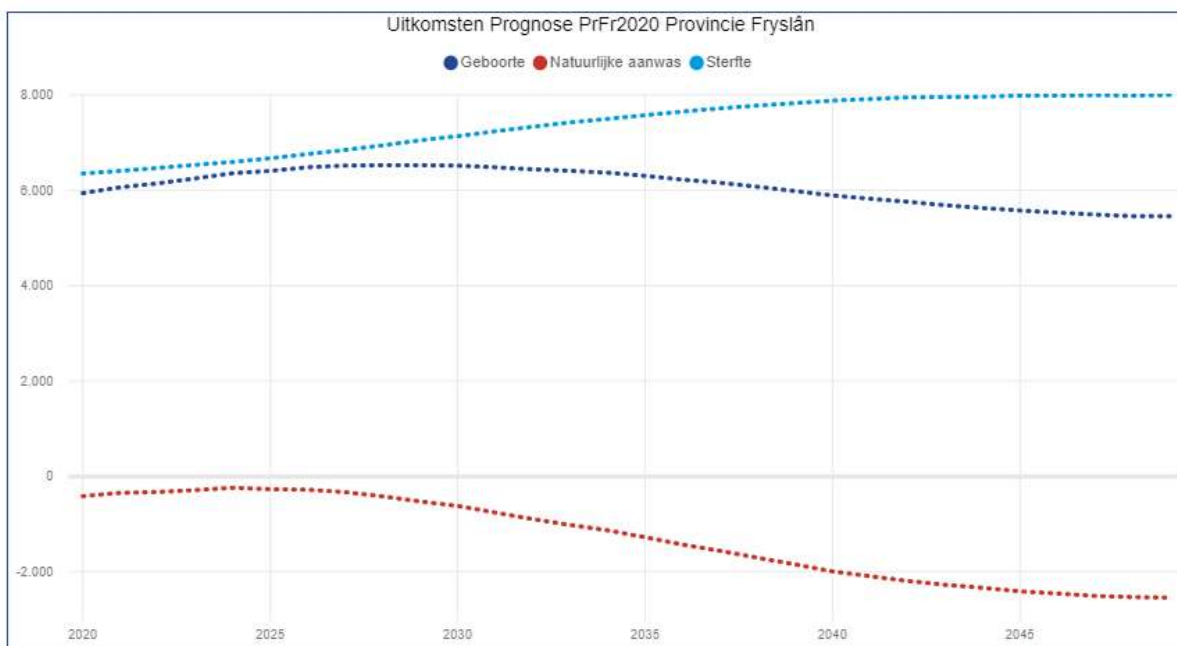
Corona zorgt momenteel voor minder instroom van migranten. De vraag is of dit zo blijft. Dat is afhankelijk van vele factoren. Het is nu nog te vroeg om hier zinnige uitspraken over te doen. ABF Research denkt momenteel na over diverse scenario's die kunnen optreden. Variabelen waarbij aan gedacht wordt zijn de duur van de lockdown, meer of minder Europese oriëntatie en meer of minder globalisering.

Natuurlijke aanwas

De natuurlijke aanwas wordt bepaald door geboorte en sterfte. Afgelopen jaren is het aantal geboorten relatief sterk afgenomen, maar de verwachting is dat het aantal geboorten de komende jaren weer licht gaat stijgen van een kleine 6.000 geboorten in 2019 naar zo'n 6.500 in 2030. Daarna treedt weer een daling in naar 6.000 geboorten per jaar in 2038. Deze afname op langere termijn komt hoofdzakelijk doordat het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd kleiner wordt.

Het aantal sterfgevallen zal ondanks een licht groeiende levensverwachting komende decennia verder toenemen. Dit komt doordat de babyboom generatie ouder wordt en op enig moment komt te overlijden. Het aantal sterfgevallen stijgt van zo'n 6.300 sterfgevallen in 2019 naar circa 7.150 in 2030 en 7.900 in 2040.

De natuurlijke aanwas (geboorte minus sterfte) ligt structureel onder nul. Er sterven jaarlijks meer mensen dan er geboren worden. De eerste jaren gaat het om ongeveer 300 mensen per jaar en is dit verschil enigszins stabiel, maar na 2028 loopt dit steeds verder op. Dit komt dus deels doordat het aantal geboorten weer wat af gaat nemen, maar vooral doordat het aantal sterfgevallen toeneemt. Beide factoren hebben uiteraard hun oorsprong in de vergrijzende bevolking.

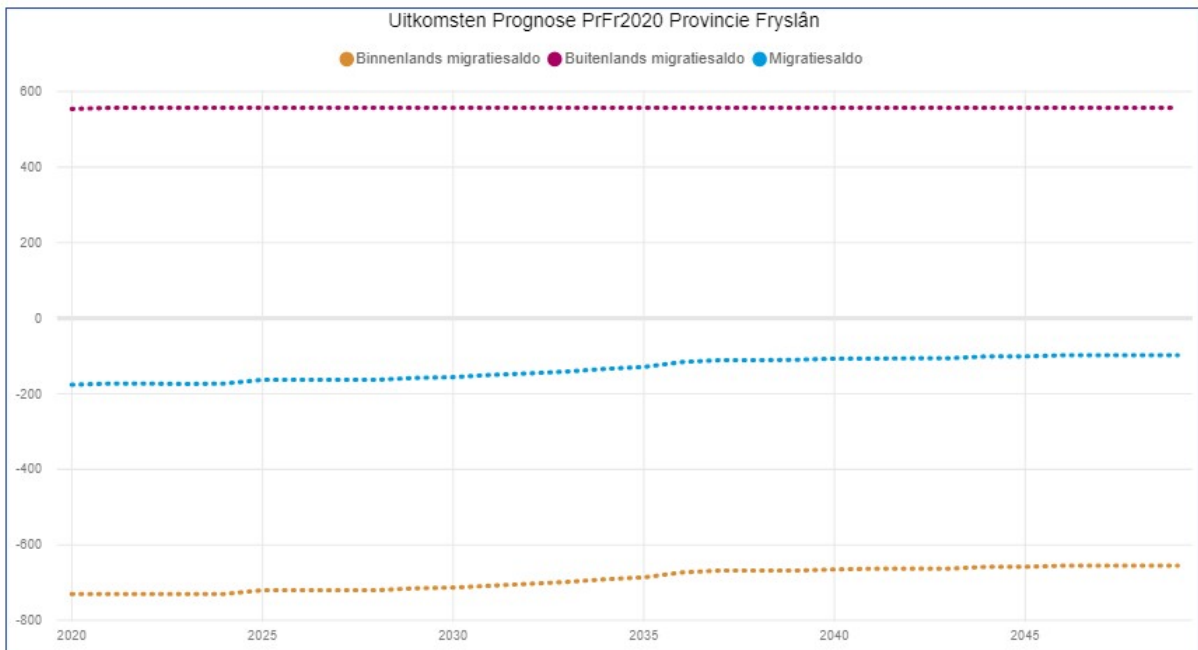
Migratie

De meest onzekere variabele in de prognose is de migratie. Om te komen tot aannames voor de migratie is onderscheid gemaakt naar asielgerelateerde migratie (vluchtelingen en gezinshereniging) en niet-asielgerelateerde migratie (woningmarkt-, arbeidsmarkt- of studiegerelateerd). Met name de asielmigratie is moeilijk te voorspellen en te modelleren.

De asielgerelateerde migratie is gebaseerd op de verwachte gemeentelijke taakstellingen voor de huisvesting van statushouders en de aanname dat 75% van de statushouders voor langere tijd in Fryslân zal blijven wonen. Bij de Prognose 2016 werd nog uitgegaan van een percentage van 50%. Gezien het feit dat de asielmigratie steeds meer gezinnen betreft en het feit dat de druk op de woningmarkt in andere delen van Nederland hoog is, is de verwachting nu dat een groter aandeel van de statushouders in Fryslân blijft wonen.

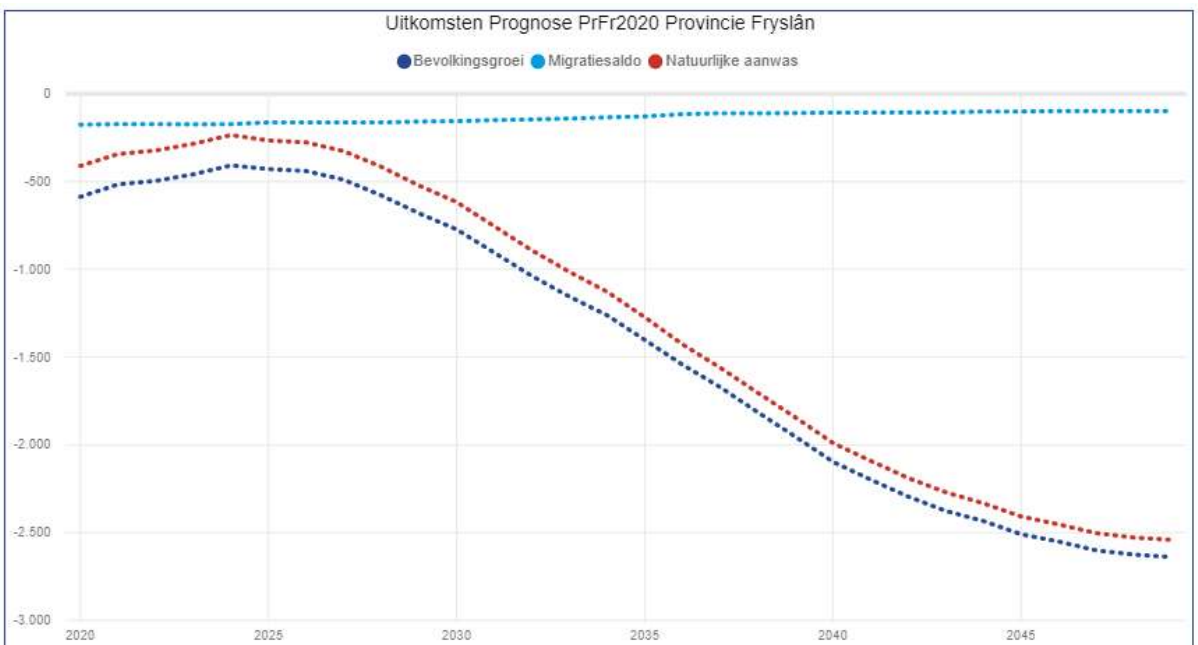
De niet-asielgerelateerde migratie (binnenlands en buitenlands) is afgeleid uit de migratiesaldi uit het nabije verleden (de periode 2009-2018). Het verschuiven van de analyseperiode ten opzichte van 3 jaar geleden heeft in veel gemeenten gezorgd voor hogere migratieverwachtingen voor de toekomst. Het binnenlands migratiesaldo (verhuizingen tussen provincies) ligt daarom ook wat hoger dan bij de Prognose van 2016. Destijds werd uitgegaan van een binnenlands vertrekoverschot van circa -1.100 personen per jaar over langere termijn. In de nieuwste prognose wordt uitgegaan van een vertrekoverschot van zo'n -750 personen in 2020 geleidelijk oplopend tot zo'n -650 in 2040.

Hierbij dient wel benoemd dat ook de arbeidsmigratie een onzekere factor is. Dit heeft bijvoorbeeld te maken met vraag en aanbod van werk, conjuncturele schommelingen, maar ook met werkvergunningen en (flexibele) huisvesting. Daarbij komt dat een deel van arbeidsmigranten (short-stayers) zich niet inschrijft in de BRP (Basis Registratie Personen) en dus niet in de reguliere statistieken voorkomt. Daarmee wordt er in de prognose ook geen rekening met deze groep gehouden. Tegelijkertijd wonen ze wel in Fryslân en kan het zomaar zijn dat ze langer blijven en zich wel in (moeten) gaan schrijven. Daarnaast hebben gemeenten en andere partijen weinig zicht op deze groepen, terwijl er wel huisvesting voor beschikbaar moet zijn. Hierdoor neemt de druk toe om hier meer grip op te krijgen. Dat begint met registratie.

Bevolking

Ondanks de verwachte hogere migratiesaldi (buitenlands en binnenlands) zal het inwonertal van de provincie niet meer verder gaan groeien. De opgehoogde verwachtingen voor migratie worden namelijk voor een deel weer teniet gedaan door een verlaagde verwachting van de natuurlijke aanwas (met name als gevolg van lagere geboortecijfers). Afgelopen jaren hebben we nog enige groei gezien als gevolg van extra asielmigratie, maar de structurele afname van de Friese populatie lijkt nu echt ingezet. Naar verwachting zal het aantal inwoners in 2030 afgenomen zijn van 649.950 nu tot circa 644.800 in 2030 en 631.350 in 2040. Daarmee ligt het omslagpunt naar krimp voor de provincie iets verder in de tijd dan in de Prognose 2016 geschetst, namelijk 2032 in plaats van 2029.

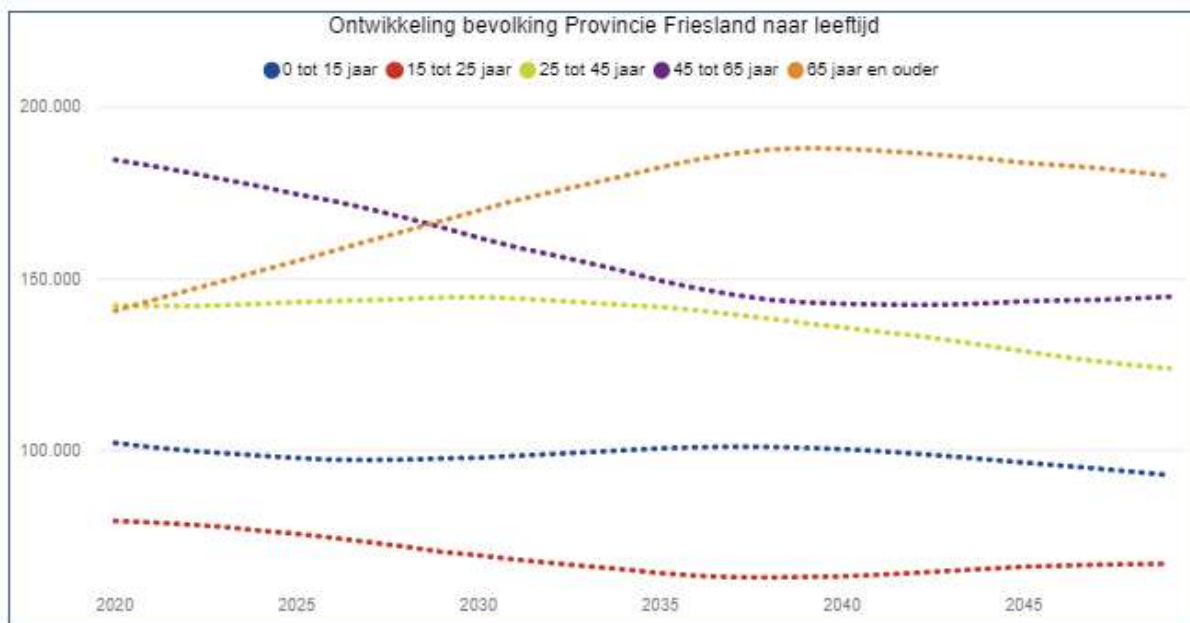

Leeftijdsgroepen

Fryslân heeft te maken zowel vergrijzing als ontgroening. Dat proces is al een tijd aan de gang en zal zich verder doorzetten. De prognose laat zien dat er vooral een toename van het aantal ouderen wordt verwacht. Het aantal 65-plussers zal met zo'n 35% toenemen van circa 140.000 in 2020 tot bijna 188.000 personen in 2040. Binnen deze groep zijn het vooral de oudste groepen die relatief gezien de grootste groei kennen: het aantal 85-plussers zal tot 2040 meer dan verdubbelen.

Alle jongere leeftijdsgroepen (jonger dan 65 jaar) nemen tot 2040 alleen maar af in aantal. De groep 45 tot 65 jaar kent met -23% tot 2040 de grootste afname. Het aantal kinderen tot 15 jaar zal tot 2028 met 5% afnemen tot circa 97.000 kinderen. Daarna stabiliseert dit aantal zich.

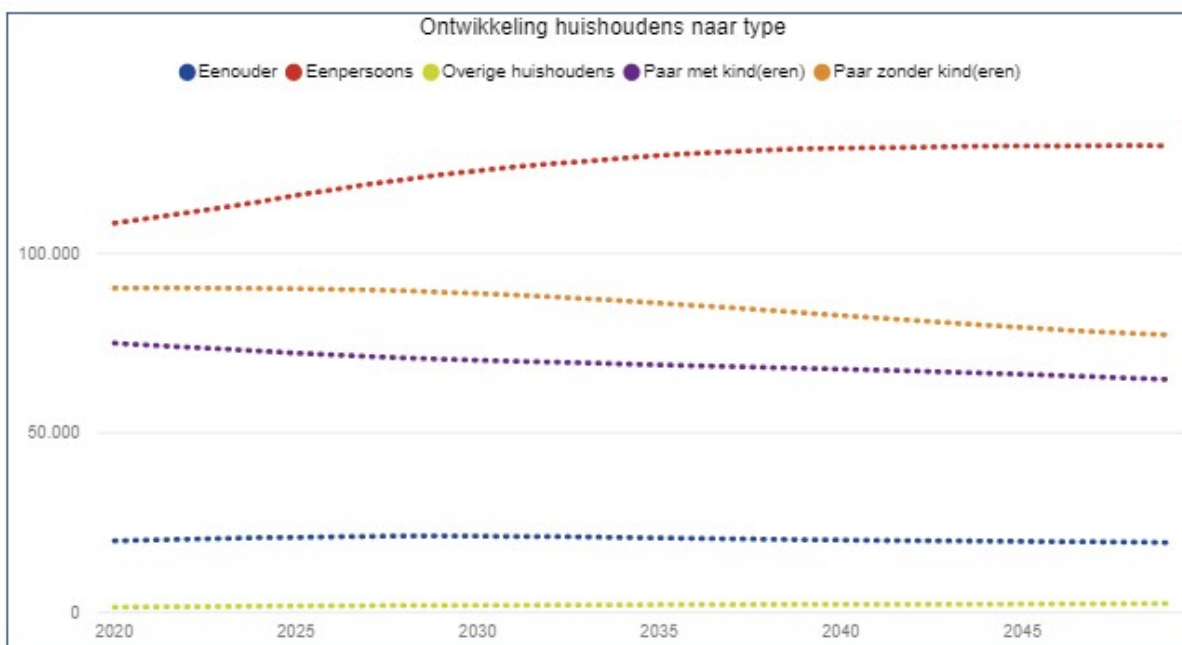
De omvang van de potentiële beroepsbevolking (15 tot 75 jarigen) gaat afnemen van ruim 486.300 in 2020 tot 427.300 in 2040 (12% afname).

Huishoudens

Het aantal huishoudens groeit iets langer door dan het aantal inwoners. De verwachtingen rond de huishoudensontwikkeling zijn iets naar boven bij gesteld ten opzichte van vorige prognose. Het aantal huishoudens blijft naar verwachting nog groeien tot circa 305.800 huishoudens in 2033. Daarna neemt ook het aantal huishoudens af. In de periode 2020 tot 2030 komen er nog zo'n 10.150 huishoudens bij (+3,4%). In 2050 zal het aantal huishoudens weer afgenomen zijn tot ongeveer het niveau van 2020 (rond de 295.000 huishoudens). De toename van de woningbehoefte (de vraag naar extra woningen) gaat vrijwel gelijk op met de toename van het aantal huishoudens.

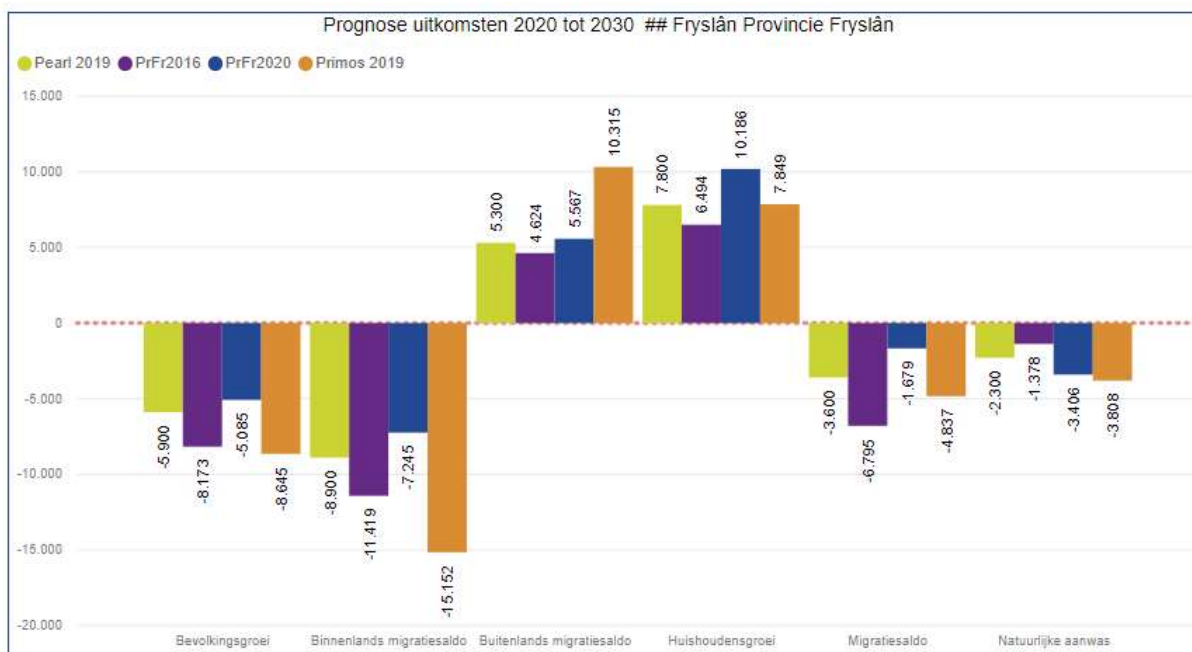
De prognose van de huishoudens uitgesplitst naar huishoudenstypen laat zien dat er met name groei van het aantal 1-persoons huishoudens wordt verwacht. Het aantal alleenstaanden zal toenemen van circa 110.000 in 2020 tot 130.000 huishoudens in 2040. De toename van het aantal alleenstaanden binnen de al bestaande bevolking is daarmee groter dan de huishoudensgroei die maximaal nog te verwachten is (+15.000 tot 2032). Het betreft daarbij voor een groot deel oudere alleenstaanden. Het aantal samenwonende huishoudens zonder (inwonende) kinderen blijft komend decennium nog redelijk stabiel, maar zal daarna tot 2040 met 10% afnemen. Het aantal gezinnen met kinderen zal tot 2030 met zo'n 6% afnemen en daarna stabiliseert deze groep zich in omvang. Het aantal onzelfstandig wonende huishoudens van 75 jaar en ouder (de tehuisbevolking) loopt als gevolg van de vergrijzing op van 12.000 nu tot circa 21.000 in 2040. Dit betreft hoofdzakelijk mensen met een zwaardere zorgvraag in intramurale woonvormen. Lichtere vormen van zorg zal door de mensen zelf geregeld moeten worden binnen hun eigen woning en woonomgeving (extramuraal).

Wat zeggen andere prognoses?

De provincie heeft in 2016 voor het laatst een prognose uitgebracht. Op hoofdlijnen kan er geconcludeerd worden dat de Friese bevolkingsprognose 2020 qua bevolkingsgroei voor de periode tot 2030 voor de meeste gemeenten en regio's iets hoger uitvalt dan de Prognose 2016, omdat het omslagpunt naar krimp een paar jaar vooruitschuift. Alleen Leeuwarden vormt hierop een uitzondering. De huishoudensontwikkeling ligt in deze periode in alle regio's hoger dan bij de vorige prognose. Op gemeentelijke schaal zijn er wel enkele gemeenten die qua bevolkings- en huishoudensgroei lager uitvallen.

In vergelijking met andere actuele prognoses voor Fryslân (Primos 2019 en CBS/Pearl 2019) komt de Friese bevolkingsprognose 2020 voor de periode 2020 tot 2030 iets hoger uit qua bevolkings- en huishoudensontwikkeling. De nieuwe prognose verwacht tot 2030 een afname van circa 5.000 inwoners terwijl Pearl en met name Primos een grotere afname verwachten van respectievelijk 5.900 en 8.600. Wat betreft de huishoudensgroei geldt hetzelfde beeld. De provinciale prognose verwacht tot 2030 een groei van circa 10.150 huishoudens, terwijl Pearl 2019 en Primos 2019 beide ongeveer 7.800 huishoudens extra verwachten.

* PrFr2016 betreft Friese Bevolkingsprognose 2016 (verschenen januari 2017), PrFr2020 betreft Friese Bevolkingsprognose 2020

Bijlage uitkomsten detail

Tabel 1 Bevolkingsaantal op 1 januari

		2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Gemeente	Achtkarspelen	27.836	27.429	27.005	26.495	25.852	25.075	24.220
Gemeente	Ameland	3.718	3.694	3.681	3.626	3.564	3.486	3.418
Gemeente	Dantumadiel	18.913	18.465	17.959	17.383	16.684	15.876	15.028
Gemeente	De Fryske Marren	51.568	51.047	50.467	49.661	48.593	47.267	45.801
Gemeente	Harlingen	15.721	15.619	15.437	15.081	14.575	13.994	13.394
Gemeente	Heerenveen	50.495	50.481	50.580	50.612	50.450	50.093	49.570
Gemeente	Leeuwarden	124.059	126.019	128.082	129.862	131.143	131.986	132.580
Gemeente	Noardeast-Fryslân	45.250	44.255	43.248	42.037	40.592	38.895	37.074
Gemeente	Ooststellingwerf	25.473	25.184	24.914	24.525	23.991	23.308	22.569
Gemeente	Opsterland	29.743	29.527	29.364	29.071	28.607	27.965	27.241
Gemeente	Schiermonnikoog	947	957	967	964	938	900	865
Gemeente	Smallingerland	56.154	56.160	56.140	55.922	55.485	54.807	54.029
Gemeente	Súdwest-Fryslân	89.987	89.632	89.224	88.399	87.023	85.244	83.268
Gemeente	Terschelling	4.890	4.873	4.847	4.833	4.903	4.974	5.045
Gemeente	Tytsjerksteradiel	32.047	31.759	31.402	30.918	30.241	29.418	28.500
Gemeente	Vlieland	1.152	1.139	1.169	1.206	1.227	1.235	1.264
Gemeente	Waadhoeke	46.078	45.334	44.474	43.327	41.890	40.201	38.370
Gemeente	Weststellingwerf	25.916	25.907	25.902	25.806	25.587	25.222	24.785
Regio	Gem. Leeuwarden	124.059	126.019	128.082	129.862	131.143	131.986	132.580
Regio	Noordwest Fryslân	61.799	60.953	59.911	58.408	56.465	54.195	51.764
Regio	Noordoost Fryslân	124.046	121.908	119.614	116.833	113.369	109.264	104.822
Regio	Zuidwest Fryslân	141.555	140.679	139.691	138.060	135.616	132.511	129.069
Regio	Zuidoost Fryslân	187.781	187.259	186.900	185.936	184.120	181.395	178.194
Regio	Waddeneilanden	10.707	10.663	10.664	10.629	10.632	10.595	10.592
Provincie	Fryslân	649.947	647.481	644.862	639.728	631.345	619.946	607.021

Tabel 2 Bevolkingsontwikkeling naar periode

		2020-2025	2025-2030	2030-2035	2035-2040	2040-2045	2045-2050
Gemeente	Achtkarspelen	-407	-424	-510	-643	-777	-855
Gemeente	Ameland	-24	-13	-55	-62	-78	-68
Gemeente	Dantumadiel	-448	-506	-576	-699	-808	-848
Gemeente	De Fryske Marren	-521	-580	-806	-1.068	-1.326	-1.466
Gemeente	Harlingen	-102	-182	-356	-506	-581	-600
Gemeente	Heerenveen	-14	99	32	-162	-357	-523
Gemeente	Leeuwarden	1.960	2.063	1.780	1.281	843	594
Gemeente	Noardeast-Fryslân	-995	-1.007	-1.211	-1.445	-1.697	-1.821
Gemeente	Ooststellingwerf	-289	-270	-389	-534	-683	-739
Gemeente	Opsterland	-216	-163	-293	-464	-642	-724
Gemeente	Schiermonnikoog	10	10	-3	-26	-38	-35
Gemeente	Smallingerland	6	-20	-218	-437	-678	-778
Gemeente	Súdwest-Fryslân	-355	-408	-825	-1.376	-1.779	-1.976
Gemeente	Terschelling	-17	-26	-14	70	71	71
Gemeente	Tytsjerksteradiel	-288	-357	-484	-677	-823	-918
Gemeente	Vlieland	-13	30	37	21	8	29
Gemeente	Waadhoeke	-744	-860	-1.147	-1.437	-1.689	-1.831
Gemeente	Weststellingwerf	-9	-5	-96	-219	-365	-437
Regio	Gem. Leeuwarden	1.960	2.063	1.780	1.281	843	594
Regio	Noordwest Fryslân	-846	-1.042	-1.503	-1.943	-2.270	-2.431
Regio	Noordoost Fryslân	-2.138	-2.294	-2.781	-3.464	-4.105	-4.442
Regio	Zuidwest Fryslân	-876	-988	-1.631	-2.444	-3.105	-3.442
Regio	Zuidoost Fryslân	-522	-359	-964	-1.816	-2.725	-3.201
Regio	Waddeneilanden	-44	1	-35	3	-37	-3
Provincie	Fryslân	-2.466	-2.619	-5.134	-8.383	-11.399	-12.925

Tabel 3 Huishoudensaantal op 1 januari

		2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Gemeente	Achtkarspelen	11.775	11.963	12.121	12.142	11.949	11.650	11.237
Gemeente	Ameland	1.772	1.817	1.817	1.773	1.745	1.720	1.695
Gemeente	Dantumadiel	7.836	7.847	7.821	7.676	7.451	7.140	6.702
Gemeente	De Fryske Marren	22.194	22.695	23.006	22.997	22.623	22.140	21.475
Gemeente	Harlingen	7.381	7.443	7.414	7.255	7.030	6.729	6.430
Gemeente	Heerenveen	22.907	23.500	24.020	24.139	24.035	23.757	23.539
Gemeente	Leeuwarden	63.284	65.117	66.848	68.091	68.814	69.358	70.055
Gemeente	Noardeast-Fryslân	19.634	19.642	19.504	19.133	18.541	17.809	17.066
Gemeente	Ooststellingwerf	11.329	11.487	11.519	11.416	11.188	10.849	10.540
Gemeente	Opsterland	12.681	13.014	13.091	13.052	12.883	12.660	12.460
Gemeente	Schiermonnikoog	543	576	595	593	572	555	531
Gemeente	Smallingerland	25.015	25.549	26.040	26.109	25.913	25.716	25.464
Gemeente	Súdwest-Fryslân	40.122	41.106	41.699	41.577	41.167	40.515	39.946
Gemeente	Terschelling	2.593	2.671	2.650	2.636	2.640	2.652	2.669
Gemeente	Tytsjerksteradiel	13.661	13.798	13.975	13.752	13.465	13.116	12.888
Gemeente	Vlieland	665	673	694	712	702	697	730
Gemeente	Waadhoeke	20.326	20.633	20.620	20.315	19.731	19.074	18.358
Gemeente	Weststellingwerf	11.538	11.839	12.008	12.035	11.860	11.687	11.492
Regio	Gem. Leeuwarden	63.284	65.117	66.848	68.091	68.814	69.358	70.055
Regio	Noordwest Fryslân	27.707	28.076	28.034	27.570	26.761	25.803	24.788
Regio	Noordoost Fryslân	52.906	53.250	53.421	52.703	51.406	49.715	47.893
Regio	Zuidwest Fryslân	62.316	63.801	64.705	64.574	63.790	62.655	61.421
Regio	Zuidoost Fryslân	83.470	85.389	86.678	86.751	85.879	84.669	83.495
Regio	Waddeneilanden	5.573	5.737	5.756	5.714	5.659	5.624	5.625
Provincie	Fryslân	295.256	301.370	305.442	305.403	302.309	297.824	293.277

Tabel 4 Huishoudensontwikkeling naar periode

		2020-2025	2025-2030	2030-2035	2035-2040	2040-2045	2045-2050
Gemeente	Achtkarspelen	188	158	21	-193	-299	-413
Gemeente	Ameland	45	0	-44	-28	-25	-25
Gemeente	Dantumadiel	11	-26	-145	-225	-311	-438
Gemeente	De Fryske Marren	501	311	-9	-374	-483	-665
Gemeente	Harlingen	62	-29	-159	-225	-301	-299
Gemeente	Heerenveen	593	520	119	-104	-278	-218
Gemeente	Leeuwarden	1.833	1.731	1.243	723	544	697
Gemeente	Noardeast-Fryslân	8	-138	-371	-592	-732	-743
Gemeente	Ooststellingwerf	158	32	-103	-228	-339	-309
Gemeente	Opsterland	333	77	-39	-169	-223	-200
Gemeente	Schiermonnikoog	33	19	-2	-21	-17	-24
Gemeente	Smallingerland	534	491	69	-196	-197	-252
Gemeente	Súdwest-Fryslân	984	593	-122	-410	-652	-569
Gemeente	Terschelling	78	-21	-14	4	12	17
Gemeente	Tytsjerksteradiel	137	177	-223	-287	-349	-228
Gemeente	Vlieland	8	21	18	-10	-5	33
Gemeente	Waadhoeke	307	-13	-305	-584	-657	-716
Gemeente	Weststellingwerf	301	169	27	-175	-173	-195
Regio	Gem. Leeuwarden	1.833	1.731	1.243	723	544	697
Regio	Noordwest Fryslân	369	-42	-464	-809	-958	-1.015
Regio	Noordoost Fryslân	344	171	-718	-1.297	-1.691	-1.822
Regio	Zuidwest Fryslân	1.485	904	-131	-784	-1.135	-1.234
Regio	Zuidoost Fryslân	1.919	1.289	73	-872	-1.210	-1.174
Regio	Waddeneilanden	164	19	-42	-55	-35	1
Provincie	Fryslân	6.114	4.072	-39	-3.094	-4.485	-4.547

Figuur 5 Ontwikkeling vruchtbaarheidscijfer Fryslân en Nederland 1998 t/m 2018

